

PLAN MOT
KRÄNKANDE
BEHANDLING,
TRAKASSERIER OCH
SEXUELLA
TRAKASSERIER LÄSÅR
20/21

Järnåkraskolan 4-9

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
1.1	Följande verksamheter omfattas av planen	4
1.2	Skolans ansvar	4
1.2.1	<i>Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier</i>	<i>4</i>
1.2.2	<i>Skyldighet att anmäla</i>	<i>5</i>
1.2.3	<i>Ansvar</i>	<i>5</i>
1.2.4	<i>Lagstiftning</i>	<i>5</i>
1.3	Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier	5
1.4	Ansvarig rektor	6
1.5	Förankring av planen	6
2	Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge	7
2.1	Delaktighet	7
2.1.1	<i>Elevers delaktighet</i>	<i>7</i>
2.1.2	<i>Vårdnadshavarnas delaktighet</i>	<i>7</i>
2.1.3	<i>Personalens delaktighet</i>	<i>7</i>
2.2	Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder	7
2.3	Beskrivning av nuläge	8
3	Analys och åtgärder för läsåret 20/21	9
3.1	Analys	9
3.2	Nya mål, insatser och åtgärder	9
4	Bilaga 1: Begrepp och definitioner	11
5	Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder	13
6	Bilaga 3	16

1 Bakgrund

1.1 Följande verksamheter omfattas av planen

Grundskola och fritidshem

1.2 Skolans ansvar

Alla elever har rätt att känna sig trygga i skolan. De ska aldrig behöva utsättas för kränkningar, det vill säga sårande eller förnedrande behandling, varken från lärare och personal på skolan eller från andra elever.

Skolan har ansvar att förhindra att elever behandlas illa och det regleras i skollagen och diskrimineringslagen. I dagligt tal brukar man kalla återkommande kränkningar för mobbing, men det är inte ett begrepp som används i lagstiftningen. Istället används begreppen kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier (se även bilaga 1 om begrepp och definitioner).

1.2.1 Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

På varje skola ska det enligt skollagen finnas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Det målinriktade arbetet omfattar att främja, förebygga, upptäcka och åtgärda kränkande behandling. Varje år ska det upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder man avser att påbörja eller genomföra det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska vara med i efterföljande års plan.

Enligt diskrimineringslagen ska skolan arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Varje verksamhet ska ha riktlinjer som visar att sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna inte accepteras. Varje skola ska också ha rutiner som dels klargör hur verksamheten ska agera om trakasserier påstås ha inträffat, dels anger vem den som anser sig trakasserad ska vända sig till och vem som ska ansvara för att händelsen eller påståendena utreds.

De sju grunderna för diskriminering:

- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

För skolorna i Lunds kommun väljer vi att ha en samlad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier. Det är viktigt att all personal och även eleverna och deras vårdnadshavare känner till planen.

1.2.2 Skyldighet att anmäla

En lärare eller annan personal på skolan som får veta att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier i samband med verksamheten ska anmäla detta till rektorn. Rektorn är skyldig att anmäla det till huvudmannen. När det gäller kränkande behandling är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i de fall kränkande behandling konstaterats, vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

1.2.3 Ansvar

Huvudmannen, i detta fall Lunds kommun, har det yttersta ansvaret för att skollagen och diskrimineringslagen följs. I Lunds kommun har huvudmannen delegerat dessa ansvarsområden till respektive skolas rektor.

För verksamhet som avses i skollagens 25 kapitel (exempelvis öppen förskola och öppen fritidsverksamhet) och fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet gäller plikten att anmäla kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier för den personal som huvudmannen utser.

1.2.4 Lagstiftning

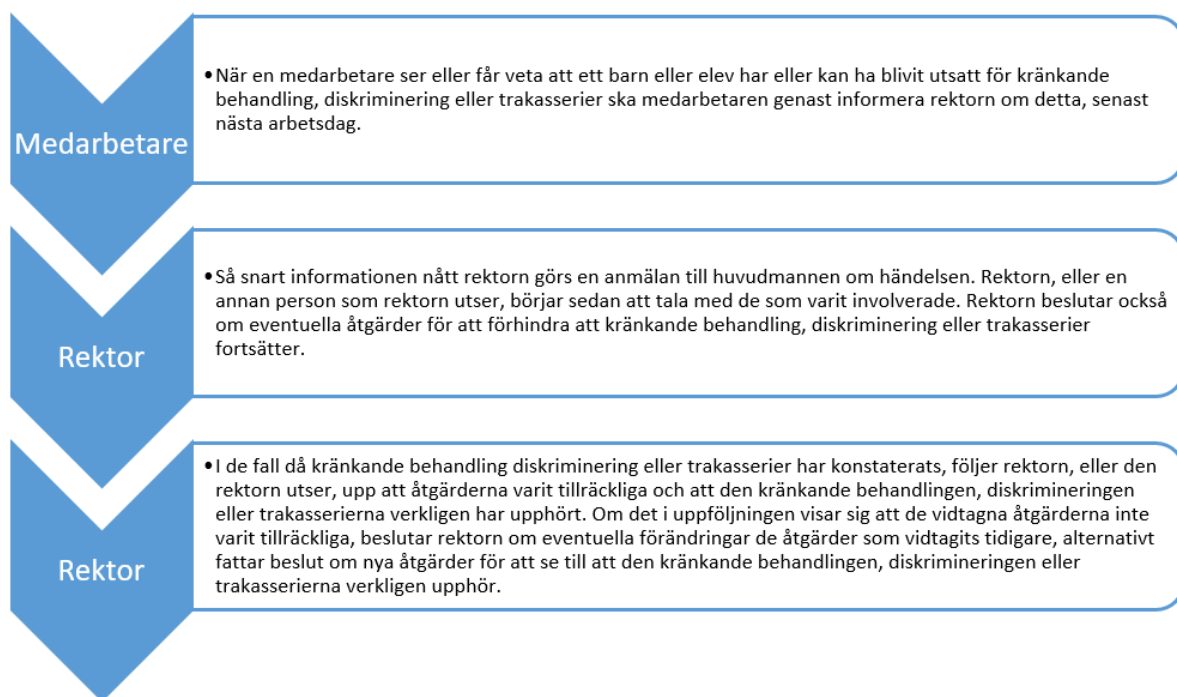
Lagstiftning som styr ovan beskrivna skyldigheter att arbeta mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier finns i:

- Skollagen kapitel 6, 6-10 §§
- Diskrimineringslagen kapitel 16, 18-20 §§

1.3 Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier

Barn- och skolförvaltningen har tagit fram en förvaltningsgemensam rutin som används när skolan fått veta att en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier av en annan elev eller av personal. I dessa fall ska personalen informera rektor omgående i enlighet med 6 kap 10 § skollagen, eller 2 kap 7 § diskrimineringslagen (anmälningsplikt). All personal inom förvaltningens olika verksamheter omfattas av bestämmelserna.

Rutinbeskrivning när ett barn eller en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier:

1.4 Ansvarig rektor

Pelle Persson

1.5 Förankring av planen

- *Nyupprättad plan mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier* delges vårdnadshavarna genom Järnåkraskolans googlesite.
- *Nyupprättad plan mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier* lyfts med vårdnadshavare, elever och personal när den är färdigställd, i början av läsåret.
- Nyupprättad plan går igenom i dess helhet vid läsårets första fortbildningsdag i augusti.
- Plan mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier är ett underlag som rektor och arbetslaget går igenom med ny medarbetare/kollega som en del av introduktionen.
- Vid läsårets första föräldramöte går rektor, eller den rektor utser, igenom planen med vårdnadshavare samt förklarar hur förskolan och skolan arbetar främjande och förebyggande samt utifrån den förvaltningsgemensamma rutinen

2 Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge

2.1 Delaktighet

2.1.1 Elevers delaktighet

Järnåkraskolans likabehandlingsplan skrivs om årligen och bygger på en kartläggning som tas fram via uppgifter från, JAM-grupperna, elevskyddsombud, elevråd, klassråd och undersökningar av elevernas trygghet och trivsel. Utifrån kartläggningen görs en analys och slutsatser dras. Därefter formuleras mål för vad skolan vill ändra på och slutligen planeras insatser för att förebygga diskriminering och kränkning.

- •Kartläggning -Förekommer diskriminering eller kränkningar? Vad? Var? Hur?
- •Analys -Var finns risker? Varför är det så?
- •Mål -Vad vi vill ändra på.
- •Insatser -Vad vi ska göra för att nå målen.

2.1.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavarna har, av naturliga skäl, inte samma möjlighet till delaktighet som eleverna och personalen. Deras synpunkter tas till exempel till vara genom utvärderingar av eventuella förändringar, vid utvecklingssamtal, klassombudsmöten, föräldramöten och informella samtal.

2.1.3 Personalens delaktighet

Järnåkraskolans likabehandlingsplan revideras årligen och bygger på en kartläggning som tas fram via uppgifter från lärare, elevhälsoteamet och övriga personal, samt undersökningar av elevernas trygghet och trivsel. Utifrån kartläggningen görs en analys och slutsatser dras. Därefter formuleras mål för vad skolan vill ändra på och slutligen planeras insatser för att förebygga diskriminering och kränkning.

- •Kartläggning -Förekommer diskriminering eller kränkningar? Vad? Var? Hur?
- •Analys -Var finns risker? Varför är det så?
- •Mål -Vad vi vill ändra på.
- •Insatser -Vad vi ska göra för att nå målen.

2.2 Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder

- Klassföreståndare i åk 4-9 genomförde värderingsövningar diskuterade språkbruk med eleverna på klassråd för att förebygga trakasserier. .
- Klassföreståndare i åk 4-9 genomförde mobilpolicy åk 4-9.
- Insatser för att äldre och yngre elever som möts i omklädningsrummen ska presenteras för varandra har i viss mån genomförts av idrottslärarna.
- Idrottslärarna hade extra tillsyn i omklädningsrummen för att skapa en tryggare miljö.

2.3 Beskrivning av nuläge

Kartläggningen, som genomförts via gruppsamtal, enskilda samtal, enkäter och trygghetsvandring visar att Järnåkraskolan till största delen upplevs som en trygg och lugn miljö där man respekterar varandra. Detta gäller såväl på raster och lektioner som i relationer mellan elever och vuxna samt i relationer elever emellan.

3 Analys och åtgärder för läsår 20/21

3.1 Analys

Det finns inga *verksamheter* eller *platser* på skolan som upplevs som direkt otrygga. Däremot finns det platser som tillfälligtvis känns mindre trygga. Det är främst när yngre elever i åk 4-6 möter äldre elever i åk 7-9. Till exempel passagen vid musiksalen, gången vid cafeterian och källaren i trappa 4 där man kan få hjälp med sin dator. De gemensamma nämnarna är att det är mycket folk på en relativt trång yta. Platser som upplevs som mycket trygga är till exempel matsalen, H-byggnaden, K-byggnaden och hela skolgården. Orsaken till att dessa platser upplevs som trygga är att det ofta finns många vuxna där. Skolgården upplevs som trygg då det ofta finns vuxna där. Idrottens omklädningsrum har av och till upplevts som mindre trygga. Det gör de fortfarande men inte i samma utsträckning. Främst är det yngre flickor som kan känna sig otrygga men även i viss mån yngre pojkar. När de yngre eleverna känner sig otrygga i omklädningsrummen är det främst i mötet mellan yngre och äldre elever där de senare uppfattas som tuffa.

Diskriminering på grund av kön eller könsöverskridande identitet, religion eller annan trosuppfattning, etnisk tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller sexuella trakasserier framträder inte i kartläggningen som ett problem på skolan. Möjligen beror det på att språkbruk regelbundet uppmärksammas på klassråd och vid värderingsövningar och att personalen har i uppdrag att ha nolltolerans mot dåligt språk. Personal och elever upplever att fler tänker på hur man uttrycker sig och lärare reagerar alltid även om de inte har tid att agera.

Kränkande behandling eller trakasserier förekommer däremot mellan elever även om de i kartläggningen inte är framträdande. Fysiska kränkningar förekommer mycket sällan. Kartläggningen visar att kränkningarna, precis som tidigare, främst är verbala (t.ex. språkbruk med tillmälen, förtal eller nedvärdering), men också i enstaka fall skriftliga (klotter, sociala medier, sms mm.). I enstaka fall är de av psykosocial karaktär och syftar till att sprida rykten eller att frysa ut. De senare har för det mesta sitt ursprung i kontakter utanför skolan, och sker främst via sociala medier på internet. De förra sker för det mesta i skolans korridorer när eleverna har rast eller förflyttar sig mellan lektioner. Framförallt när det är många elever på liten yta.

3.2 Nya mål, insatser och åtgärder

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering

Utifrån kartläggningens slutsatser kommer *målen* att vara följande:

- Alla elever ska respektera varandra.
- Elever ska känna sig trygga på raster.
- Elever ska känna sig trygga i omklädningsrummen.
- Alla elever ska använda ett språk som inte kan uppfattas som stötande.

Insats: Diskutera språkbruk, nolltolerans betonas, nätetik och värderingsövningar på

klassråd.

Ansvar: Klassföreståndare åk 4-9

Uppföljning: Via trivselenkäten och skolans utvärdering av likabehandlingsarbetet.

Insats: Genomföra trivselenkät tidigare för att kunna diskutera resultatet med eleverna.

Ansvar: klassföreståndare, skolledning

Uppföljning: Vid skolans utvärdering av likabehandlingsarbetet

Insats: Kamratdag höst- och vårtermin i åk 4-9 med åldersblandning på våren.

Ansvar: Förstelärare JAM

Uppföljning: Vid skolans utvärdering av likabehandlingsarbetet.

Insats: Äldre och yngre elever som möts i omklädningsrummen presenteras för varandra.

Ansvar: Idrottslärare

Uppföljning: Vid skolans utvärdering av likabehandlingsarbetet

4 Bilaga 1: Begrepp och definitioner

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program. En pojke nekas arbeta med pärlplattor pga sitt kön.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar eleven på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de barn/elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att barn/elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker elevens värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både personal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling:

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i barngruppen och vill inte lugna ner sig, pedagogen ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på gården/rasterna. Han är hellre

ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Förskolans/skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger pedagogern. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när eleven, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

5 Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet "Det är för hårt arbete för en tjej". [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på förskolan för att han är den ende killen som valt att vara med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hänglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala". Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i förskolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sin skola för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföstad av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn/elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra barnen/eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Personalen avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De

menar ju inget illa". [trakasserier]

- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några barn. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på slöjden med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra barn/elever ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från samlingen/klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar förskolan/skolan inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå här!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i förskolan/skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med och leka.
- James vill inte vända sig till sin pedagog eftersom pedagogen ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av

ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan/skolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina kamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes barngrupp/klass. Hon blir sårad när de andra kamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]

6 Bilaga 3